

Cei care au dorit să-și facă o idee despre teatrul tânăr românesc, fără să intre în fumul de la Green Hours de exemplu, au reușit. Mă număr printre ei, deși am mai văzut piese de asemenea autori, dar nu atât de bine grupate. N-am prea înțeles ce rol au avut *Jocul ielelor*, poate de fundal, și *Ionesco – Cinci piese scurte*, care mi i-a și întrecut pe ceilalți. Dar nu discut opțiunile selecționerului unic, doamna Cristina Modreanu. *Is her option*, ca să vorbesc în semiengleza atât de prezentă și pe scenele Festivalului, ba chiar, mai corectă în finalul meu de festival teatral mai larg, în *Ványa Bácsi*, în gura frumoasei Kézdi Imola, Elena Andreevna în seara aceea. Greu de uitat, și aici, la Andrei Șerban – Bogdán Zsolt, Hatházi András, Pethő Anikő sau Biró József, în Astrov, respectiv Vania, Sonia și Serebreakov. Și, ca să fiu sincer de tot, că aici nu-i cronică de teatru, ultima copertă a fost tot un *Unchiul Vania*, dar văzut la Sibiu, un spectacol de la Malți Teatr, regizat perfect clasic de Lev Dodin, cu actori tot atât de buni ca și cei de la Teatrul Maghiar din Cluj, doar că puși în alt fel de situații, cu aceeași finalitate, la urma urmei.

Ștefan OPREA

Dramaturgia românească are valoare

A treisprezecea ediție a Festivalului Dramaturgiei Românești de la Timișoara (6–12 octombrie 2007) s-a desfășurat sub semnul a două idei, consemnate clar în elegantul caiet-program. Prima, formulată de Maria-Adriana Hausvater, directorul general al Teatrului Național, anunța intenția programatică a manifestării: „...*Schițăm o imagine a teatrului românesc de astăzi, care ne reprezintă [...] ca grup, ca majoritate*“; a doua, aparținând selecționerului unic Cristina Modreanu, exprima convingerea că dramaturgia românească actuală „*este o valoare, un brand de țară, care a făcut în ultima vreme mai multă reclamă României decât orice campanie bine pusă la punct de firme de publicitate costisitoare*.“ Așa cum a fost alcătuit, programul Festivalului a încercat să susțină aceste două idei. La *schițarea imaginii* au contribuit trei Teatre Naționale (Timișoara, București și Iași), teatrele bucureștene Odeon, Mic, Metropolis, Luni de la Green Hours, apoi Teatrul German de Stat din Timișoara și Teatrul Imposibil din Cluj, care au prezentat spectacole semnate de regizori bine cotați, din diferite generații, precum Cătălina Buzoianu, Alexandru Dabija, Claudiu Goga, Radu Apostol, Gianina Cărbunariu, Ana Mărgineanu, Gavril Cadariu ș.a.; iar pentru susținerea ideii că dramaturgia românească actuală are valoare au fost selecționate texte de autori deja cunoscuți și apreciați în țară și străinătate: Mircea Cărtărescu (romanul *Visul*, dramatizat de Cătălina Buzoianu), Peca Ștefan (*Bucharest Calling*), Alina Nelega (*Kamikaze*), Gianina Cărbunariu (*Kebab*), Carmen Vioreanu (*No One*), Lia Bugnar (*Stă să plouă*), Maria Manolescu (*Sado-Maso Blues Bar* și *With a Little Help from my Friends*), Gabriel Pintilei (*Elevator*), Mihai Ignat (*Crize sau încă o poveste de dragoste*). Între aceștia și-au făcut loc – cu oarecare dificultate de adecvare și de consonanță – doi mari antecesori: Eugen Ionescu (*Ionesco – Cinci piese scurte*) și Camil Petrescu (*Jocul ielelor*).

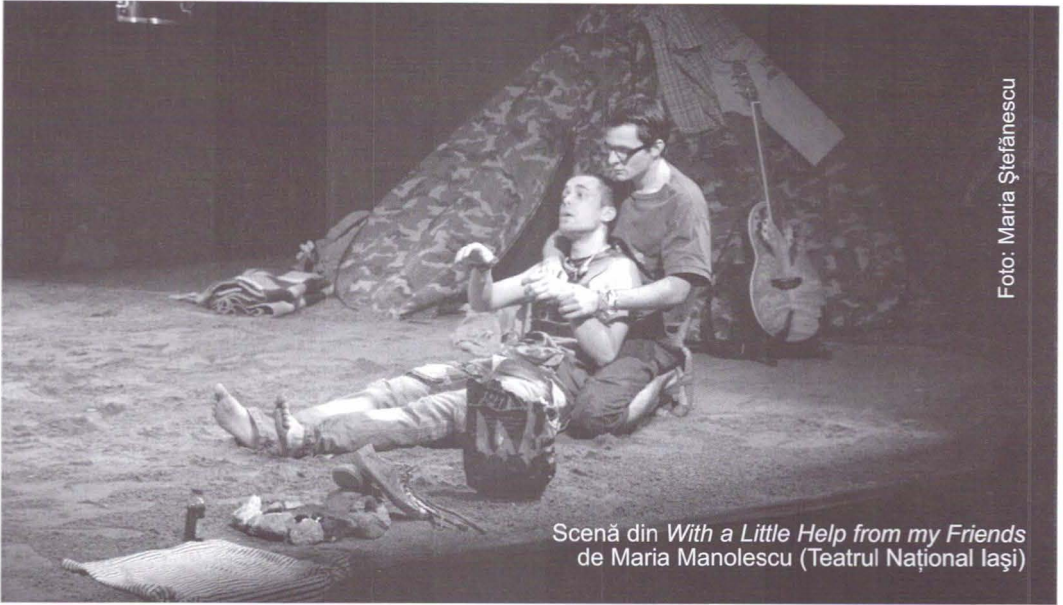

Foto: Maria Ștefănescu

Scenă din *With a Little Help from my Friends* de Maria Manolescu (Teatrul Național Iași)

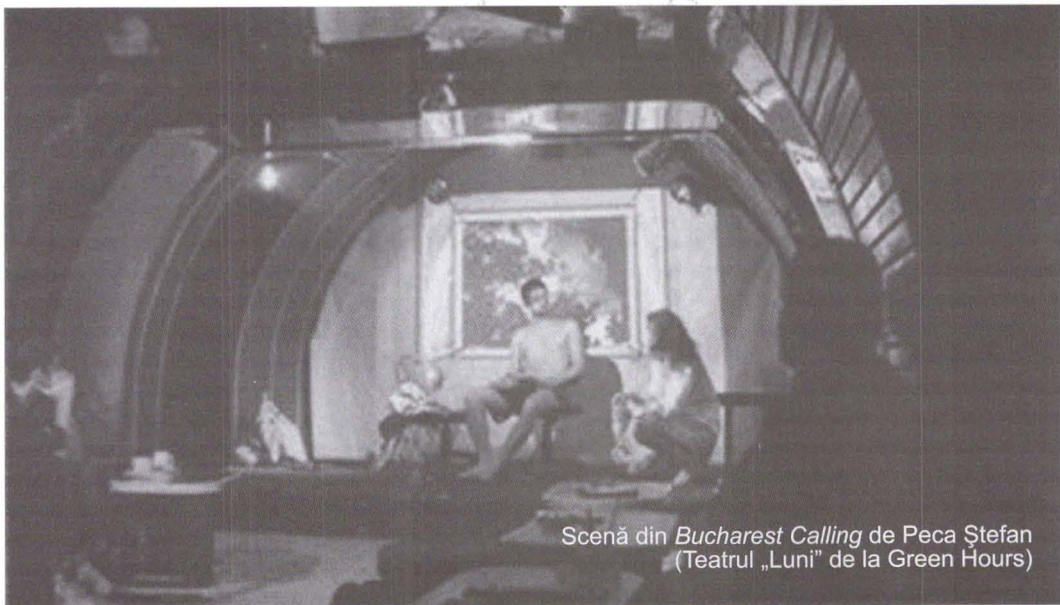
Dintre aceste texte și aceste spectacole (în Secțiunea concurs) două au fost prezentate de teatre străine: *Elevator* de Gabriel Pintilei (Teatrul Leti Praga, regia Jimi Trnka) și *Kebab* de Gianina Cărbunariu (*Müncher Kammerspiele, München*, regia Barbara Weber), ele asigurând (alături de unele activități conexe, la care ne vom referi îndată) dimensiunea internațională a Festivalului.

În paralel cu Secțiunea concurs a funcționat o Secțiune „Satelit” (spectacole în afara selecției), deosebit de atractivă, din programul căreia publicul timișorean și invitații străini au apreciat spectacolului-recital *De la Muntele Sinai la muntele lui Venus*, susținut de actrița Maia Morgenstern și muzicianul A.G. Weinberger (regia Alexander Hausvater), apoi excepționalul concert *A Gypsy Without a Song* al Sandei Weigl (S.U.A.) și alte concerte – al Mariei Răducanu, acompaniată de chitaristul Krister Jonsson (Suedia) și de contrabasistul Chris Dahlogren (S.U.A.), al formației „Vama” (Tudor Chirilă și trupa sa) și al muzicianului A.G. Weinberger.

Revenind la recitalul Maiei Morgenstern – ingenioasă îmbinare de teatru și blues, bazată pe o selecție de texte din literatura română contemporană (și nu numai) pe tema iubirii – reținem declarația actriței: „*Este o confesiune a spaimelor, a nădejdlor, a speranțelor spulberate sau nu, a aspirațiilor mele, a dezamăgirilor și neputințelor mele*”.

S-a vorbit mult la Timișoara despre concertul Sandei Weigl. Mai întâi, despre personalitatea ei: născută în România, unde a trăit până la vârsta de 13 ani, este nepoată de frate a celebrei actrițe germane Helene Weigel (soția lui Bertolt Brecht). Cu o voce puternică (se spune că amintește de vocea unică a Marlenei Dietrich), ea are un repertoriu bogat și divers, în care cântecele românești ocupă un loc important – mai ales cele din repertoriul Mariei Tănase, pe care le interpretează într-un mod foarte personal. Un comentator – Michael Stenger – spunea despre ea că „nu intră în niciun fel de clișeu, e întotdeauna foarte originală”.

Tot în Secțiunea satelit a fost prezentat un deosebit de interesant spectacol – *Block Bach* (Teatrul Odeon, regia Alex. Dabija), în care se întâlnesc sub semnul

Scenă din *Bucharest Calling* de Peca Ștefan
(Teatrul „Luni” de la Green Hours)

consonanței genuri artistice diverse: dansul de cea mai rafinată nuanță al profesioniștilor Monica Petrică și Răzvan Mazilu, cu evoluții corporale „din civilizația de cartier” (cum le numea cineva) și cu demonstrații de actorie (Coca Bloos), totul sub acordurile divine ale muzicii lui Bach.

Ca și la ediția anterioară, Festivalul timișorean a impus cu deosebită seriozitate capitolul Spectacolului-lectură, dominat de data aceasta de cinci dramaturgi americani: Jean-Claude Van Itallie (*Lumină*), Arthur Kopit (*Descoperirea Americii*), Gino Dilorio (*Darwin la Down*), Oren Safdie (*Jocuri intime, jocuri publice*), Romulus Linney (*Pe urmele lui Cacciato*), texte traduse de Monica Mihăescu, Horia Gârbea, Diana Șerban, Petre Bokor, Oana Borș și publicate în cinci plachete elegante de Editura Brumar, cu prefață de Alexander Hausvater și postfețe ale traducătorilor. Sunt, astfel, puse la îndemâna teatrelor românești câteva dintre cele mai semnificative piese recente din dramaturgia americană – contribuție demnă de prețuire, cu atât mai mult cu cât aceste texte se adaugă altor cinci, valorificate la fel în ediția anterioară a Festivalului. Spectacolele-lectură au fost coordonate de Cătălina Buzoianu, Petre Bokor, Sabin Popescu, Mihaela Lichiardopol, Ion-Ardeal Ieremia și interpretate de actori ai teatrului-gază. Toate versiunile românești ale acestor texte au fost realizate în cadrul Atelierului European de Traduceri – și acesta foarte prezent în Festival prin câteva manifestări: o dezbatere pe tema „Teatru modern – traducere contemporană”, moderată de Jacques Le Ny, o lansare de carte – *Punctul orb* de Yannis Mavriakis (traducerea Elena Lazăr, Ed. Omonia), o lansare de DVD – traducerea multilingvă *Homeriada* de Dimitris Dimitriadis, apoi lansarea celor cinci piese americane mai sus menționate, sub genericul „Forum Teatral american contemporan”, cu participarea autorilor (moderator Alexander Hausvater).

Din prezentarea făcută de coordonatorul Jacques Le Ny, aflăm că Atelierul European de Traduceri (creat la Orléans în 1998 și extins în mai multe țări europene, între care și România) este – prin caracterul său policentric și prin

diversitatea programelor de traduceri ale textelor dramatice – o structură unică în domeniul difuzării teatrului contemporan, sprijinită de Comisia pentru Educație și Cultură a Uniunii Europene. În efortul de integrare culturală a României, colaborarea dintre Teatrul Național Timișoara și AET marchează un pas semnificativ în promovarea traducerilor în și din limba română, spre folosul teatrelor și al dramaturgilor.

Acțiunile Atelierului European de Traduceri și Întâlnirile cu dramaturgii americani și cu piesele lor – tipărite, lansate și prezentate în spectacole-lectură – s-au întâlnit fericit cu lansările de carte românească; au fost aduse la cunoștința publicului timișorean și a invitaților străini câteva dintre cărțile noastre de teatru apărute în ultima vreme: *Mnemosina*, *bunica lui Orfeu* de Cătălina Buzoianu, *Am ales teatrul*, volum de memorii al mării actrițe Maria Filotti, *Medeea lui Andrei Șerban* de Ana Maria Narti și *Jocul ielelor* de Camil Petrescu, toate apărute sub egida Fundației Culturale „Camil Petrescu” și a revistei „Teatrul azi”. Cărțile au fost prezentate de Elisabeta Pop, Nicolae Prelipceanu și Doru Mareș. Suita de manifestări care au conferit Festivalului timișorean caracterul de amplă confruntare cultural-artistică internațională a fost întregită de două workshop-uri: „Atelierul Bertolt Brecht”, susținut de Sanda Weigl și „Women on the Brink”, la care au colaborat Imago Theatre Montréal, Teatrul Național Timișoara și Stellar Quines Theatre Company Edinburgh.

Mihai LUNGEANU

*Teatru tradus la Timișoara,
pentru jucat în toată țara*

Pentru iubitorii de teatru sub forma sa de lectură în primă audiție, **Festivalul Dramaturgiei Românești**, Timișoara (ediția 2007) a devenit un real punct de atracție. După ce anul trecut publicul interesat a avut parte de regalul celor cinci texte aparținând dramaturgiei canadiene de expresie franceză (citite în traduceri și distribuții despre care, în cadrul emisiunilor radiofonice „Thaliafest”, semnatarul acestui articol a dat seama la timpul convenit), iată că acum (6–12 octombrie) cocheta și primitoarea sală de expoziții și evenimente artistice „Calina” (inspirat acest parteneriat al Teatrului Național Timișoara cu un „spațiu de artă contemporană” dedicat ochiului, care, „obosit” de atâta ascultat, s-a putut „odihni” pe culorile și formele semnate de artistul plastic Ilie Boca, intitulate *Secretele palimpsestului*) a devenit deseori neîncăpătoare pentru cei curioși să asculte texte aparținând dramaturgiei contemporane americane (traduse de o echipă dedicată acestei secțiuni a Festivalului: dramaturgul Horia Gârbea, regizorul Petre Bokor, actrița Monica Mihăescu, teatrologul Oana Borș).

Înainte de a rememora, pentru cei care n-au putut savura această toamnă teatrală timișoreană (cu zile calde, seri tandre și dimineți frumoase, cu spectacole, concerte, lansări de carte și discuții pe măsura vremii îmbietoare), voi cuteza să observ prezența permanentă a celui ce poate fi denumit, generic, *consumatorul de*